СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LII. Ч. 211. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 28. жовтня 1944. No. 211. New York and Jersey City, Saturday, October 28, 1944 Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Розторощують японців на морі й суші

Японські морські втрати в Филипинській битві величезні. Досі нараховано, що два панцирники цілком знищені, два другі правдоподібно, а шість тяжко ушкоджено; далі пять кружляків знищено, а пять ушкоджено; теж знищені усі літаконосці, що брали участь у битві. Так є, що є цілком певно знищених або тяжко ушкоджених 28 воєнних кораблів найкращої якости. Знов на острові Лейте армія ген. МекАртура звільнила спід японської окупації 15 міст і посувається вперед.

ПРОТИ НАДМІРНИХ „ЧИСТОК"

Яких 100,000 французів находиться уже в тюрмах і жде суду, будучи обжалованими за співпрацю з німцями. Жером Таро, член Французької Академії, заапелював до поміркованости. Каже, що коли вже Франція вільна від ворога, то тепер одна половина французів зачинає обвинувачувати другу, а концентраційні табори зачинають заповнюватись новими жертвами. Він питає: Що скажуть на це Аліянти?

З УКРАЇНИ.

О. В. І. опвідомляє за советськими джерелами, що по уступленню націстів з України урохомлено впродовж 9 місяців 600 промислових підприємств, що випродукували за той час товарів вартости 135 міліонів рублів.

ЯК ПРАЦЮЄ КОНҐРЕС АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЛЬОНІЇ?

Дня 11. жовтня президент Рузвелт приняв велику делеґацію Конґресу Американської Польонії, що заявилась, між іншим, за ненарушимість Польщі й її старі границі на сході. Потім відбуто наради представників цеї делеґації, на яких рішено покликати до життя впродовж 30 днів у всіх стейтах Стейтові Уряди Конґресу Американської Польонії, які дбалиб по своїх стейтах, щоб там була ведена акція в обороні Польщі від „імені 6 міліонів американських поляків".

Теж упляновано іншу акцію, звернену на те, щоби боронити „історичну Польщу", включно з різними пропаґандними виданнями.

ЗНИЩИЛИ МУЗЕЙ КОРОЛЕНКА.

З советських звідомлень виходить, що німці, відступаючи з Полтави, спалили дім письменника Володимира Короленка, перемінений на музей.

ДАНИЛО СЛОБОДЯН ТЯЖКО РАНЕНИЙ.

Лютенант Данило Слободян, син громадян Анни і Романа Слободян з Елизабет, Н. Дж., відомий з своєї передвоєнної активности в життю нашої молоді, зістав тяжко раненим дня 10. жовтня десь на німецькому фронті в Франції, згідно з повідомленням воєнної команди. Є він сином головного касієра У. Н. Союзу.

ПІД СОВЄТАМИ ПРО „ЖОВТОБЛАКИТНИКІВ".

Большевицькі У. Щ. Вісті обзнакомлюють своїх читачів час від часу з тою „поезією", що появляється в Україні під московсько-советською владою. Ось зрозок вірша Павла Тичини „Партизан Залізко". В ньому представлялись як до хати української селянки вдерлись: „розбишаки: Що один з них офіцир німецький, а другий слуга-жовтоблакитник". А далі: „Їсти — заревів жовтоблакитник, хоч сказись, а подавай на стіл нам". Або: „кинувся як звір, жовтоблакитник". Усе те, додають У. Щ. Вісті, представлено в советській фільмі „Україна в огні".

Згаданий вірш Тичини кінчиться так: „Що сказав нам Сталін, те ми й робимо, на землі святій своїй радянській". Як видно з вірша, то „робимо", що накаже Сталін, а теж і „пишемо"... Та треба додати, що навіть у таких обставинах є в декого познаки справжнього письменницького таланту, коли подибаємо в В. Сосюри, наприклад, такі поетичні звороти як: „Перлами-росою, сонцем, далиною вмиються поля, квітами-намистом, буйним зелен-листом зацвітуть поля".

ПРИБУДЕ ДО СТЕЙТІВ НА КОНЦЕРТ.

Михайло Голинський, відомий оперовий співак, прибуде з Канади на концерт у Філядельфії, що відбудеться дня 12. листопаду з нагоди „Українського Дня", з якого дохід має піти на будову Укр. Кат. Семинаря у Вашинґтоні.

ЖАТКОВИЧ КАНДИДУЄ НА КОНГРЕСМЕНА.

Григорій Жаткович, адвокат з Пітсбурґа, що був по першій світовій війні першим ґубернатором Карпатської України, кандидує тепер як републиканець на члена до Палати Репрезентантів у Вашинґтоні.

МУКАЧЕВО ЗАНЯТЕ СОВЄТСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ

ПОМЕР ЄП. ХОМИШИН.

Канадійська „Будучність Нації" подає як несправджену вістку те, що в Станиславові, в Галичині, мав померти єп. Григорій Хомишин. Теж подається, що мав тяжко захоріти єп. Никита Будка, перший епископ канадійських українців, що перебував до війни у Львові.

ЖЕРТВУЮТЬ.

Яких 400 учасників 13-го Зїзду Братства Українців Католиків у Саскачевані розпочали кампанію на Інститут ім. Маркіяна Шашкевича в Саскатуні тим, що самі зложили на ту ціль $5,300.

А ХТОЖ, ЯК НЕ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД?

Вилксберський москвофільський „Свет" подав новинку про „Апеляцію Українського Конґресового Комітету" до президента Рузвелта в справі советсько-польського спору за східні границі Польщі. „Свет" думає, що цей „русско-польський" спір став ще більше „замотаним" через згадану апеляцію, бо „апеляція" виходить з заложення, що „ні русскії ні поляки" не мають права рішати цього спору, бо це є спір за „Західну Україну", на якій живе український нарід, частина того понад 40-міліонового українського народу, що не хоче бути ні під Росією, ні під Польщею. Ось таке становище є для москвофілів згаданої ґазети „туманним", бо деж президент Рузвелт зможе відгребати з старих актів „українську державу" з 1919 року, питає ґазета.

Що зробить президент з „апеляцією", не знаємо, але що москвофіли з „Света" ставлять і розвязують ту справу „тумановато", то це ясне, коли не можуть розуміти, що колиб застосувати демократичні принципи до цього спору, то тут треба би питати в першу чергу український нарід.

80-ЛІТТЯ ҐРЕЧАНІНОВА.

Дня 25. жовтня б. р. святкували відчитами через радіо та часописними згадками 80 - ліття славного російського композитора А. Т. Ґречанінова, якого музична діяльність тісно звязана з московським народом, його народнім життям, Волгою і т. п. До 1933 року нараховано яких 150 різних його композицій, в тому і церковних. Написав теж дві опери „Сестра Беатриса" та „Добриня Никитич". В тій останній співав славний бас Шаляпін. З Росії вигнав його голод. Тепер живе в Галивуді.

З советських воєнних комунікатів виходить, що советські війська заняли вже майже цілу Карпатську Україну. Зокрема згадується за заняття міста Мукачева, яку то подію відзначив Сталін у Москві окремим гарматнім салютом.

КЛОПОТИ З ВАЛЮТОЮ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Лондонський кореспондент часопису „Ди Вол Стріт Джорнел" подає, що найбільш замотаною валютовою справою в Европі є тепер валюта Чехословаччини, до якої вже ввійшли советські війська. На території давної Чехословаччини істнують тепер чотири різні валюти. Советські війська ввійшли з „визвольними коронами", що їх видруковано в Лондоні й перевезено до Москви. Тепер тяжко означити вартостеве відношення цеї корони до советського руля, а ще тяжче до мадярського пенґо чи словацької корони. Замітне, що в кореспонденції з Лондону пишеться про Закарпаття („Рутінію"), що там живе „міліон мешканців Західної України".

ТАКИ ПРИ ЛІНІЇ КУРЗОНА.

Сталін і Чорчил обстоюють далі т. зв. Лінію Курзона як границю між будучою Польщею і Советами. Таке передає лондонський кореспондент часопису „Пі Ем" на підставі того, що мав зреферувати польський премієр Міколайчик польському урядови в Лондоні, вернувши з своєї останньої поїздки до Москви. Сталін теж вимагає, щоби та справа була вирішена вже тепер, а не аж при мирових переговорах, що наступлять по розгромі Німеччини та Японії. Сталін мав теж заявити, що від свого домагання не відступить. Та, пише кореспондент, поляки в Англії вірять, що при помочі інтервенції американського уряду вони таки добються ліпшої границі як лінія Курзона. Іде тут полякам у першу чергу про Львів, а далі про Вильно.

ЗА СПІВПРАЦЮ З НІМЦЯМИ.

„Новое Русское Слово" подає як новинку з Парижа, що там судив суд „білого русского". Бориса Федосенка, що вербував „русских полонених" до німецької організації праці Тодта. Федосенко казав, що він дурив німців і формував баталіони, щоб їх в відповіднім моменті кинути проти німців. Суд присудив йому 7 років примусової праці.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Кампанія, що звязує нас усіх

Яких ми не булиб переконань у різних справах і проблемах, то всі ми становимо одну цілість, коли іде про — книжку.

Всі ми годимось, що без неї культурна людина не може обійтись, не може жити, бо вона потрібна для набуття чи поширення знання, для піднесення духа, для вдержування та поширювання різних ідей, чи для розради і культурної та розумної розривки.

Без неї, а ще зокрема без української книжки, не може обійтись і українська спільнота в Америці. Це вже таке ясне, що перечити цьому ніхто не буде.

Та якщо так є, то значилоб, що нашу кампанію за книжку, що вже триває цілий місяць, треба би вважати успішною.

А чи так дійсно є?

Ще завчасно дати повну відповідь на це питання. Коли іде про моральний бік справи, про загальний відгомін, що то тільки щось одобрює, а не зобовязує до діл, то цілком певно можемо ствердити, що маємо повний успіх. І маємо теж „практичне" попертя від тих одиниць, що то завжди поспішають з допомогою у кожній кампанії за якусь добру справу. Але покищо нема ще „загального" практичного попертя, себто нема масового закупна української книжки, зокрема тої, що є видана в англійській мові.

Кампанія за книжку, яку ми повели, не є для ніякої особистої користи, ні для збогачення тих, що книжки видають і мають їх на складі, хоч нормально так повинно бути, щоб з видавання і розпродажі книжок могли люди жити, як і втримуватись книгарні та видавництва.

Кампанія звернена тепер у першу чергу на те, щоб уможливити в тих так важних часах видавання та поширювання правди про Україну та український нарід при помочі книжок та журналів, що вже є і які ми ще хотілиб видати. Кампанія хоче теж заставити наше старше покоління обовязково мати у своїх хатах книжки про Україну та український нарід в англійській мові, щоб таким робом молодше покоління змалку призвичаювалось до таких книжок та журналів, і змалку їх пізнавало і читало, а тим самим і набирало вже змалку розумнішого й культурнішого привязання до краю і народу своїх батьків.

Ось це є ті причини, чому ми всі є в тій кампанії! Тому саме на кожному з нас тяжить моральний обовязок щось у цій кампанії зробити. А саме:

Купити хоч одну книжку про Україну та український нарід!

І їх не треба забувати

Кілька суспільних установ підняло важну суспільну справу, котру серед загальної воєнної метушні забувається: справу молодого жіноцтва. Як знаємо, війна витягнула багато дівчат з їх родинних домів. Котра з них пішла до військової чи фльотної служби, та має звичайну в таких службах опіку. Зате ті, що вийшли з дому на роботу в фабриці або в канцелярії, часто найшлися без привичної опіки. Вони удержуються власними руками, але по цілоденній роботі не мають коло себе ні родини, ні сусідів, ні часто навіть знайомих.

Словом, багато з таких дівчат не є зовсім підготовані до такого життя. І не одна з них непідготована до життя, яке її жде по закінченню війни. Вертатися в рідну місцевість, вона ледво чи схоче. Жити в новій ледво чи зможе. Нині вона роботу ще може найти, але чи зможе вона вдержатися, коли скінчиться воєнна недостача робочих рук? Ось тут маємо цілу низку питань, які доконечне розвязати треба, якщо край не має потерпіти великої втрати через деморалізацію великого числа молодих жінщин.

Та цих проблем дівчата самі розвязати не можуть. Між ними є навіть дівчата, які собі цеї проблеми навіть не уявляють. Розвязати їх може тільки громадянство. І деякі суспільні організації вже тепер беруться до їх розвязки. Беруться шукати для дівчат пристойні мешкання, місце здорового відпочинку, здорової розривки. Вже тепер беруться навчати дівчат нових фахів, себто таких, які їм придалисяб після війни.

Того роду праця заслугує на громадянську піддержку, хтоб її не робив. Хто не може піддержати її грошево, повинен піддержати її принаймні морально. І всякий повинен звертати молодим дівчатам серед своїх знайомих увагу на таку громадянську акцію та радити їм з неї скористати.

Р. О. А.

Це є скорочена назва російської армії в Німеччині, згідно з тим, що подає нюйорське Новое Русское Слово, за російсько-націстівською газетою „Новое Слово", що виходить в Берліні. Повна назва цеї армії така: „Русская Освободітельная Армія". Пишеться, що тепер уже значок з буквами „Р. О. А." носять не тільки вояки, але й робітники, вивезені з Росії, які досі носили знак „Ост" на означення „робітник з сходу" (в націстівській мові — з Остлянд). Зміну зроблено на те, щоб всіх робітників перехилити в німецький бік. „Новое Слово" описує мітінг „русских, українських і білоруських робітників" при участи представників „русскої" армії та громадських установ: російських, українських і білоруських. Часопис розмальовує цей мітінг як якусь велику маніфестацію „словянства", на якому виступала „Росія з біло-синьо-червоним прапором і хрестом Первозванного Апостола, де повівав жовто-блакитний прапор України з тризубцем Перуна і червоно-білий прапор Білорусі". Порядок робилитам „русскі С. С.", себто російські відділи, вимуштрувані націстівськими С. С. (Шуц Штафель), що є головною опорою Гітлера. Головну промову виголосив полк. Мальцев, що славив „русского" вождя ген. Власова. До українських робітників, як пишеться, говорив Сеєненко, бувший надпосадник міста Харкова. Від білорусів говорив Островський. „Новое Слово" згадує теж і за „наших героїв", себто за росіян, що полягли чи боряться по німецькім боці, а між ними є такі: А. Балабанов, Сахаров, Алімов, Сорокін.

Націстівсько-пропагандний характер цього писання — очевидний.

ФОНД ПОМОЧІ РОСІЙСЬКИМ ПИСЬМЕННИКАМ І УЧЕНИМ.

Ось така організація істнує в Лондоні. Головне її завдання: допомога російській інтелігенції в Франції. Вона переговорює тепер з англійським урядом у справі дозволу на висилку харчів (100 пакунків місячно) до Франції для тих російських письменників та учених, що там живуть.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ

„КАПІТУЛЯЦІЙНИЙ УРЯД".

Так тепер називають поляки польський уряд у Лондоні. Кажеться, що польська еліта „попадає в розпуку", коли бачить, як польський премієр, себто Міколайчик, уступає Москві щораз більше.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

МИХАЙЛО ФЕДУН ПОШУКУЄ свого брата

ФЕДЯ ФЕДУН, який був у Дітройт, Міш. Працював у Дадж Бродерс. Останній раз писав з Дітройту до своєї сестри до Шікаго в році 1932. Від того часу ніхто про нього не чув. Хтоб знав що про нього і про його теперішню адресу, хай ласкаво зголоситься на таку адресу:

MICHAEL FEDUN
244 N. 8th STREET,
PHILADELPHIA, PA.